ARCHAEOLOGICAL SURVEY AT VINGRIŲ AND UŽUPIO STREETS IN VILNIUS

The area of 9 m^2 was explored at Vingrių street 6, where a habitation zone dated to the 17th–20th centuries was obtained. Among rare finds, a shiver of clay matrix of plane tile dated to the 17th century is notable.

The area of 9 m^2 was explored at Užupio street 7. In destroyed habitation zones, finds dated to the 17th–19th centuries, such as tiles, shivers of pots, fragments of imported pipes, were found.

ŽVALGOMIEJI ARCHEOLOGINIAI TYRINĖJIMAI VILNIUJE, UŽUPIO G. NR. 11

Jonas STANKUS

2000 m. gegužės mėn. 1–12 d. buvo vykdomi žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai buvusio gyvenamojo namo teritorijoje Užupio g. Nr. 11, kur numatoma statyti naują pastatą. Tyrinėjimų metu siekta išsiaiškinti, kokia yra buvusio pastato pamatų būklė, čia esančio kultūrinio sluoksnio pobūdis bei jo chronologija.

Užupio g. namų Nr. 11, 13, 15, 17 teritorija XVII a. priklausė 583 posesijai, o jos savininkas buvo Jonas Raiskis. Ši posesija užėmė nemažą plotą prie Polocko kelio (dabar Užupio gatvė), ant kalno. 1664 m. J. Raiskis šią posesiją padovanojo Augustiniečių vienuolynui. Gautoje teritorijoje vienuoliai pastatė keletą medinių namų, medinę bažnyčią, o aplink ją įrengė kapines. Tačiau plačiau šios vietos įsisavinti vienuoliai neįstengė, todėl XVIII a. pabaigoje šią posesijos teritoriją ėmė nuomoti, pardavinėti, taip kūrėsi naujos posesijos. Dabartinė Užupio g. Nr. 11 teritorija nuo XVIII a. pabaigos priklausė 1770 posesijai.

Šioje posesijoje, palei Užupio g. 1882 m. buvo pastatytas vieno aukšto mūrinis gyvenamas namas, o kieme buvo įvairios paskirties medinės patalpos. 1894 m. šis namas buvo rekonstruotas į mūrinį gyvenamą 2-jų aukštų namą, II Pasaulinio karo metu namas buvo subombarduotas, jo likučiai nugriauti, teritorija išlyginta, užpilta žemėmis.

Žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų metu buvusio namo teritorijoje (jo vieta nustatyta pagal išlikusius planus) buvo ištirti trys 1,5x2 m dydžio šurfai, o ties šurfu 3 iškasta 0,5x1 m pratąsa. Iš viso ištirtas 9,5 m^2 plotas. Šurfas 1 kastas už 3 m į PR nuo šaligatvio ties Užupio gatve ir už 8 m nuo namo Užupio g. Nr. 9 ŠR kampo. Šurfas 2 kastas palei namo Nr. 9 sieną, 9,17 m nuo jo ŠR kampo, o šurfas 3 – į ŠV nuo kieme esančio 2 aukštų mūrinio namo, už 7,1 m.

Šurfe 1, po 120–130 cm storio permaišytos žemės-griuvenų sluoksniu aptikti mūro – tinkuotos sienos likučiai ir rūsio perdengimas (lubos). 250 cm gylyje šalia mūro sienos aptikti kamino fragmentai, o šalia jų – plytų grindinys. Prie jo aptikti medinių grindų likučiai. Po grindimis, 285 cm gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus, pasimatė įžemis – gelsvai baltas smėlis.

Šurfo 2 ŠR dalyje, po permaišytos žemės-griuvenų sluoksniu, 40 cm gylyje

pasimatė tinkuotos mūro sienos dalis, kuri nusitęsė už šurfo ribų ŠR kryptimi. Šurfe permaišytos žemės-griuvenų sluoksnis buvo kasamas iki 205–210 cm gylio. Iki šio gylio buvo ir minėta mūro siena. Po permaišytos žemės-griuvenų sluoksniu šurfo ŠV pakraštyje pasimatė supuvusių grindų likučiai, o po jais įžemis – balkšvas smėlis.

Šurfe 3 permaišytos žemės-griuvenų sluoksnis buvo kasamas iki 80 cm gylio. Kasant jį, šurfo ŠV kampe, 30 cm gylyje pasimatė mūro fragmentai, sukietėjusio kalkių skiedinio. Todėl ties šurfo ŠV pakraščiu daryta 50x100 cm dydžio pratąsa ŠV kryptimi. Ją iškasus paaiškėjo, kad tai buvusio pastato pamatų dalis, kurių aukštis 96 cm. Pamatai apie 40–45 cm įleisti į įžemį. Permaišytos žemės-griuvenų sluoksnio ir įžemio riboje centrinėje šurfo dalyje, 80–85 cm gylyje rasta suardyta žmogaus kaukolė. Už 45 cm į Š rastas jos apatinis žandikaulis, o PR kampe rastas mentikaulis.

Žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų metu aptikti čia stovėjusio jau minėto namo pamatų fragmentai. Kai kur jie mūryti iš plytų, kitur lieti iš kalkių skiedinio. Tirtuose šurfuose vertingo archeologinio sluoksnio nerasta. Tačiau kaip minėta, šurfe 3 rasta suardyta kaukuolė. Tiksliau pasakyti iš kur ji, sunku. Gali būti, kad anksčiau šioje teritorijoje buvo kapinės ar pavieniai palaidojimai. Tai liudija ir šios valdos kieme jau anksčiau rasti žmogaus griaučių likučiai (šį faktą nurodė p. E. Skrebė, šiame kieme kasęs vandens surinkimo duobę). Deja, šių palaidojimų chronologiją sunku apibūdinti. Palaidojimai, matyt, suardyti statant čia stovėjusį namą.

Ateityje šioje teritorijoje atliekant žemės judinimo ar statybos darbus, būtina archeologo priežiūra.

ARCHAEOLOGICAL SURVEY AT UŽUPIO STREET 11, VILNIUS

In May 2000, a surveying archaeological investigation was performed on the site of the former house situated at Užupio street 11. Three test pits with the total area of 9.5 m^2 were explored. It was found that the foundation of the house was made of bricks jointed with white-lime. A destroyed human skull and shoulder-blade were found in the test pit 3.

No valuable archaeological layer was found at the examined site.

ŽVALGYMAI IR TYRINĖJIMAI ŠIAULIUOSE, TILŽĖS G. NR. 157

Audronė ŠAPAITĖ

2000 06 09 centrinėje Šiaulių miesto aikštėje, žaliame plote greta Dramos teatro buvo pradėtas statyti naujo Vilniaus banko filialo pastatas. Numatomas pastato adresas – Tilžės g. Nr. 157.

Šiaulių miesto kultūrinis sluoksnis buvo tyrinėtas 1997 ir 1998 metais (*ATL 1996 ir 1997 metais,* V., 1998, p. 414–417; *ATL 1998 ir 1999 metais,* V., 2000, p. 468–471). Prie pat statybai aptvertos teritorijos